

• • • • •

• • • • •

•••••

•••••

با پیروزی انقلاب اسلامی و در پی تغییر و تحول در دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی، تقریباً تمام مجله‌هایی که در سالهای قبل از انقلاب به نشر آثار علمی می‌پرداختند، از انتشار بازماندند. با پایان جنگ تحمیلی و توجه به فعالیت‌های سازندگی در کشور، جامعه علمی دانشگاهی نیز فرصت یافت تا بستر مناسب تبادل دانسته‌های علمی را تقویت کند. نتیجه اینکه در فاصله‌ای نه چندان زیاد، تعداد قابل توجهی مجله علمی - پژوهشی در بسیاری از رشته‌های دانشگاهی منتشر شد. دو پیش‌نیاز اساسی برای نشر این نوع مجله‌ها (۱) وجود هیئت تحریریه‌های متشکل از اعضای هیئت علمی با درجه‌های دانشگاهی دانشیار و استاد (۲) و وجود مقاله‌های مبتنی بر تحقیق و تأیید شده توسط داوران

.....

••.استاد گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شیراز.

••.استاد گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی daneshvarz85@gmail.com

صاحب‌نظر، بود. در آن سالها رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی فاقد این دو پیش‌نیاز برای نشر مجله علمی - پژوهشی بود. بر اساس آیین‌نامه دانشگاه‌ها، دستیابی به درجه دانشجویی و استادی تنها از طریق نشر مقاله در مجله‌های علمی - پژوهشی مصوب وزارت علوم میسر می‌شد؛ موردی که در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی وجود نداشت.

کتابداران تحصیل کرده آن زمان برای نشر یافته‌های علمی و یا بررسی‌های تحقیقاتی خود دو راه پیش رو داشتند: ۱- آثار خود را در مجله‌های خاص کتابداری و اطلاع‌رسانی منتشر کنند. در این صورت، با وجود تلاش علمی، به امتیازهای لازم برای دانشجویی و استادی دست نمی‌یافتند ۲- آثار خود را به زبانی علمی و به شیوه‌ای تولید کنند که مجله‌های علمی - پژوهشی غیر کتابداری پذیرای نشر آنها باشند. دکتر جعفر مهرداد و دکتر محمدحسین دینانی راه دوم را برگزیدند و مقاله‌های خود را در مجله‌هایی منتشر کردند که دیگر اعضای هیئت ممیزه دانشگاه‌ها آثار خود را در آنها منتشر می‌کردند؛ از این رو همانها می‌پذیرفتند که مقاله‌های کتابداری نیز به لحاظ علمی هم‌تراز مقاله‌های سایر رشته‌های علوم انسانی است و واجد دریافت امتیاز. آنگاه که دکتر دینانی استاد شد، مقالات زیادی از وی نشر یافته بود، اما فقط دو مقاله از آنها در مجله‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی منتشر شده بود.

دستیابی به درجه دانشجویی و سپس استادی، این امکان را برای دکتر دینانی فراهم آورد که در اهواز مجله «علوم تربیتی و روانشناسی» را راه‌اندازی و آن را تا رسیدن به درجه علمی - پژوهشی سردبیری کند. این تجربه در مشهد نیز دنبال شد و مجله «علوم تربیتی و روانشناسی» دانشگاه فردوسی را راه‌اندازی و سردبیری آن را تا رساندن به درجه علمی - پژوهشی برعهده گرفت. دو تجربه بالا، زمینه‌ای مناسب برای راه‌اندازی و سردبیری فصلنامه «کتابداری و اطلاع‌رسانی» فراهم آورد. تلاش سردبیر و اعضای هیئت تحریریه خبره و سختکوش این مجله موجب شد این مجله در سال ۱۳۸۴ به درجه علمی - پژوهشی نایل شود. با این تحول، بستر مناسبی برای پژوهشگران کتابداری به وجود آمد تا ضمن

اشتراک‌گذاری دانسته‌های خود، امتیازهای لازم را برای استخدام، دفاع از پایان‌نامه دکتری و ارتقا به درجه‌های دانشیاری و استادی، به دست آورند.

پیامد این تحول مثبت این بود که در مدتی کوتاه تعداد قابل توجهی از مدرسان کتابداری در پی ۱۵ سال تلاش، به درجه استادی نایل شوند و در فاصله یک سال ۳ مجله دیگر از مجله‌های کتابداری که همین دانشیاران و استادان هدایت آنها را برعهده دارند، دارای درجه علمی - ترویجی شوند. این، پدیده‌ای بسیار میمون و مبارک است چرا که در این شرایط هر دارنده مدرک دکتری، اگر به همان اندازه که به آموزش می‌پردازد به پژوهش نیز پردازد، بعد از حداکثر ۹ سال می‌تواند به درجه استادی نایل شود و دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی و حتی دوره کارشناسی کتابداری نیز می‌توانند با نشر مقاله در این مجله‌ها، به امتیازهای بسیاری که دانشجویان سایر رشته‌ها به آنها دسترسی دارند، دست یابند، امتیازی که مواردی از آن را با دریافت جایزه در جشنواره‌های سال ۱۳۸۷ شاهد بودیم.

خوشبختانه کار به اینجا ختم نشد و در سال ۱۳۸۸ سه مجله حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی به جمع مجله‌های دارای درجه علمی - پژوهشی فعلی افزوده شد. به یقین، با این تعداد مجله علمی - پژوهشی، نبض حرکت‌های علمی در کتابداری و اطلاع‌رسانی بسیار تندتر از گذشته خواهد زد. گمان داریم که مقایسه جزء نگرانه‌تر به مسیری که کتابداران و مجله‌های حوزه کتابداری طی کردند تا به جایگاه کنونی رسیدند، برتری‌های بسیاری را در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی آشکار خواهد ساخت.